

Sygn. akt I Ns 328/23

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2024 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Lidia Grzelak

Protokolant st. sekr. są. E. W.

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2024 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z wniosku M. K.

z udziałem P. K., I. S., W. S., J. R., B. M., M. D., J. D.

o unieważnienie wzmianki dodatkowej w akcie urodzenia

postanawia:

- wniosek oddalić;
- nakazać ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od wnioskodawczyni M. K. kwotę 248,00 zł (dwieście czterdzieści osiem złotych) tytułem uzupełnienia kosztów postępowania.

Sygn. akt I Ns 328/23

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. K. wносиła o unieważnienie wzmianki dodatkowej aktu urodzenia Z. N. urodzonego w dniu (...) w W., wskazując, że stwierdza zdarzenie niezgodne ze stanem faktycznym tj. uznanie Z. N. synem F. D. pomimo, że ten pozostawał synem K. O..

Uczestnicy postępowania P. K., I. S., W. S., J. R., B. M., M. D. i J. D. nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. N. urodził się (...) w W.. Jego matka M. N. w chwili jego urodzenia miała 21 lat. Akt urodzenia dziecka i chrztu został sporządzony w W. w parafii św. A. w dniu 17 lutego 1922 r. W akcie urodzenia dziecka nie zostały wpisane dane ojca. W dniu 26 lutego 1953 r. w akcie urodzenia dziecka wpisano wzmiankę dodatkową w trybie art. 68 ust. 1 dekretu z dnia 25 września 1945 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, zgodnie z którą „aktem ślubu numer 22/1924 z dnia 5.10.1924 r. sporządzonym w parafii Ł. dziecko, którego dotyczy niniejszy akt zostało uznane przez ojca F. D.. Dziecko nosi nazwisko ojca. W miejsce dotychczasowych danych zamieszcza się: dziecko – nazwisko D., ojciec – imię pierwsze: F., ojciec – nazwisko: D., ojciec: nazwisko rodowe: D.” (odpis zupełny aktu urodzenia k. 15, akt urodzenia i chrztu k. 65, informacja USC m. st. W. k. 73).

K. O. był dziedzicem w majątku Ł.. M. N. pracowała okresowo w majątku Ł. jako kucharka. Majątek w Ł. został rozparcelowany jeszcze przed 1939 r., a dwór zburzony (zeznania świadków W. G. k. 82 – 82 v,- H. W. k. 84 – 84 v).

M. N. wraz z dzieckiem zamieszkała u swoich rodziców na wsi. W dniu 5 października 1924 r. zawarła związek małżeński z F. D.. F. D. uznał syna M. N. (akt ślubu k. 62, akt urodzenia i chrztu k. 65, informacja USC m. st. W. k. 73, zeznania świadków W. G. k. 82 – 82 v, H. W. k. 84 – 84 v, zeznania wnioskodawczyni M. K. k. 96 – 97).

M. i F. małż. D. nie mieli innych dzieci (bezsporne).

K. O. utrzymywał kontakt z rodziną M. D. do lat 70-tych XX wieku; pisał listy, w których interesował się losami rodziny, zapraszał ich do odwiedzin w swoim miejscu zamieszkania. W liście do A. K. z 13.04.1974 r. napisał „... moja córka z hr. (...) jest właściwie Twoją przyrodną Ciotką a siostrą przyrodną Twego Ojca. Mieszka ona od wielu lat w L., wyszła za mąż 10 lat temu za W. Kapitana A.K., nie mają jakoś ochoty wracać. M. ma już około 40 lat nie ma dziecka co ją bardzo smuci, Mąż jej jest starszy dobre kilkanaście lat”. W liście z dnia 6.05. 1973 r. pisał: „Napisałem do Twego Ojca w tej sprawie. Nie wiem czy zrozumie własny interes. Wy tłumacz mu że skoro ja żyję to mam do was sympatje, chciałbym pomódz – skoro umrę to nikomu już na ten nie będzie zależało z mojej rodziny. Wszystko podzielę między siebie – a wy jako innego nazwiska nie macie żadnych szans, aby coś dostać. Trzeba zatem działać szybko póki żyje i dysponuję tą resztą majątku który mi został”. O zniszczonym grobie rodzinnym na cmentarzu w Ł. pisał „także kości moich i Twoich przodków zostały wgniecione w ziemię” (data listu nieczytelna). W liście z 3.01. (...) zaznaczył „Nie nazywał mię dziadzia, starci panowie nie lubią aby ich nazywać dziadkami lub pradziadkami gdyż to im przypomina że życie mają już za sobą. Możesz do mnie pisać przez ty lub po imieniu”. Zauważył też „Widzę z fotografii że z twarzy jesteś trochę podobna do s.p. Matki mojej – córki s.p. M. G. dziedzica K. p/d O. – (nieczytelne słowo) który miał 11 folwarków i E. G. R. C. młodej i b. ładnej panny z (...) z bardzo dobrego i starożytnego rodu czeskiego - kiedyś. Widzę lekkie podobieństwo wasze w owalu twarzy i nosie typowym dla G.”. Wspomina też: „Twoja przyrodnia siostra jedyna która jeszcze żyje mieszka od wielu lat w L., wyszła tam za mąż za Kapitana A.K. – polaka – W.”(listy k. 23 – 54).

K. O. zmarł latem 1976 r. M. D. zmarła w 1996 r. Jej mąż F. D. zmarł kilka lat wcześniej (zeznania wnioskodawczyni M. K. k. 96 – 97).

Żadne z nich nie podjęło działań zmierzających do zakwestionowania danych w zakresie stwierdzenia uznania dziecka Z. N. przez męża matki _ F. D. i nadania mu zamiast nazwiska matki N.” – nazwiska męża matki: (...) (bezsporne).

Spadek po Z. D. zmarłym dnia 25 lutego 2012 r. w Ł. i tam ostatnio zamieszkałym, na podstawie ustawy nabyli córki B. M., M. D. i A. K. oraz syn J. D. po 1/4 części (akta I Ns 482/22).

Spadek po A. K. zmarłej dnia 19 kwietnia 2021 r. w C., ostatnio stela zamieszkałej w K. gmina S., na podstawie ustawy nabyli syn P. K. oraz córki M. K., I. S., W. S. i J. R. po 1/5 części (akta I Ns 442/21).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych powyżej dokumentów oraz zeznań świadków W. G. (k. 82 – 82 v) i H. W. (k. 84 – 84 v), jak również zeznań wnioskodawczyni M. K. (k. 96 – 97). Dowody te są w pełni wiarygodne, stanowią spójną i logiczną całość.

Nie budzi wątpliwości Sądu, że wiedzą powszechną we wsi było, że F. D. – mąż M. nie był biologicznym ojcem jej dziecka Z. E., urodzonego w (...) r. w W.. W chwili jego urodzenia M. N. była panną, a ojcostwo dziecka nie zostało ustalone w jego akcie urodzenia i chrztu sporządzonym dopiero w 1922 r. W relacji rodziny biologicznym ojcem Z. N. (później D.) był K. O.. Żadna z bezpośrednio zainteresowanych osób: Z. D., jego matka M. D. z d. N., ojciec F. N. czy też K. O., nie podjęła działań zmierzających do zakwestionowania danych w zakresie stwierdzenia uznania dziecka Z. N. przez męża matki _ F. D. i nadania mu zamiast nazwiska matki N.” – nazwiska męża matki: (...).

Sąd zważył, co następuje:

Jak wskazano na wstępie, wnioskodawczyni M. K. wnosi o unieważnienie wzmianki dodatkowej aktu urodzenia Z. N. urodzonego w dniu (...) w W., wskazując, że stwierdza zdarzenie niezgodne ze stanem faktycznym tj. uznanie Z. N. synem F. D. pomimo, że ten pozostawał synem K. O..

W ocenie Sądu, wniosek nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych; ich niezgodność z prawdą może być udowodniona jedynie w postępowaniu sądowym.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 cyt. ustawy, wpis wpływający na treść lub ważność aktu stanu cywilnego dołącza się do aktu stanu cywilnego w formie wzmianki dodatkowej. Ustęp 2 wskazanego przepisu stanowi katalog dokumentów stanowiących podstawę dołączenia wzmianki dodatkowej. Stosownie zaś do art. 39 ust. 1 tejże ustawy unieważnienia aktu stanu cywilnego lub dołączonej do niego wzmianki dodatkowej dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym, na wniosek osoby zainteresowanej, prokuratora lub kierownika urzędu stanu cywilnego, jeżeli akt ten lub wzmianka stwierdzają zdarzenie niezgodne ze stanem faktycznym lub stwierdzono uchybienia, które zmniejszają jego moc dowodową.

Wskazać również należy, że wpisanie wzmianki dodatkowej, której unieważnienia domaga się wnioskodawczyni M. K., nastąpiło w trybie przepisów obowiązującego w dacie dokonywania wzmianki dodatkowej dekretu z dnia 25 września 1945 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego. Przepisy art. 44 – 45 oraz art. 49 dekretu zawierały uregulowania odpowiadające obecnemu art. 39 ustawy. Jak wynika z przepisu art. 1 dekretu z dnia 25 września 1945 r. – Przepisy wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego, z dniem wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego (tj. 1 stycznia 1946 r.) tracą moc dotychczasowe przepisy w przedmiotach, unormowanych w tym prawie.

Zgodnie z art. 68 dekretu, jeżeli rodzice zawierają małżeństwo po urodzeniu się dziecka, wpisuje się w akcie urodzenia wzmiankę dodatkową o zawarciu małżeństwa oraz o wynikającej stąd zmianie nazwiska dziecka (ust. 1). Do zgłoszenia okoliczności koniecznych do dokonania wpisu, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, obowiązani są rodzice (ust. 2). Jeżeli rodzice nie dopełnili obowiązku, określonego w ust. 2, wpisanie wzmianki następuje na wniosek każdego zainteresowanego, zgłoszony w urzędzie stanu cywilnego w którym sporządzony został akt urodzenia dziecka, przy czym fakt pochodzenia dziecka od małżonków winien być wykazany dokumentami publicznymi.

Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawarte zostały w przepisach rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1945 r. w sprawie wykonywania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów wprowadzających to prawo. Zgodnie z § 25 rozporządzenia, treść, która ma być wpisana do aktu po jego sporządzeniu, będzie umieszczona na marginesie w postaci wzmianki dodatkowej. Urzędnik stanu cywilnego winien ją podpisać i umieścić datę sporządzenia (ust. 1). Treść wzmianki dodatkowej na marginesie winna wskazywać wyraźnie, na jakiej podstawie została dokonana (§ 28) (ust. 2). Stosownie do § 26 wzmianki dodatkowe na marginesie aktu będą dokonywane w przypadku m. in. pkt 9) uprawnienia dziecka pozamałżeńskiego przez następne małżeństwo rodziców (art. 68). § 27 ust. 1 rozporządzenia przewidywał, że na marginesie aktu urodzenia umieszcza się wzmianki dodatkowe, wymienione w § 26 pkt. 1 – 15 i 18 – 20. Zgodnie z § 38 ust. 1, jeżeli zmiana stanu cywilnego – poza zawarciem małżeństwa – pociąga za sobą zmianę nazwiska osoby (np. wskutek przysposobienia, uznania dziecka pozamałżeńskiego it.d.) na mocy przepisów prawnych, obowiązujących na danym obszarze, należy tę zmianę uwidocznić w treści wzmianki dodatkowej.

Treść zaskarżonej wzmianki dodatkowej wskazuje zatem, że M. N. i F. D. zawierając związek małżeński, jednocześnie potwierdzili, że syn M. N. jest ich dzieckiem poczętym przed zawarciem przez nich związku małżeńskiego. Uzupełnienie danych w aktach stanu cywilnego nastąpiło dopiero w okresie powojennym, ale – jak wynika z informacji właściwego urzędu stanu cywilnego – za wolą i wiedzą M. i F. małż. D. tj. w trybie art. 68 ust. 1 dekretu z dnia 25 września 1945 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego.

Sąd nie wyklucza wersji prezentowanej w niniejszej sprawie, że biologicznym ojcem Z. N. był K. O.. Sąd przyznaje, że wersja ta, w kontekście zeznań świadków oraz listów K. O. adresowanych do córki Z. A. K., wydaje się być wysoce prawdopodobna. Nie może to jednak prowadzić do uwzględnienia wniosku.

Wskazać należy, że celem wnioskodawczyni jest ustalenie następstwa prawnego po K. O. i wykazanie, że jest jego prawniczką. Unieważnienie wzmianki dodatkowej, czego domaga się w niniejszym postępowaniu, byłoby zatem jedynie początkowym etapem w dochodzeniu do tych praw, które mają doprowadzić do ustalenia, że ojcem jej dziadka Z. D. był K. O. a nie F. D.. Prawda o tej sytuacji pozostaje jedynie w sferze domniemań i rodzinnych opowieści, którym przeczy treść wzmianki dodatkowej dokonanej w przepisany ówczasie obowiązującym trybie postępowania, a tym samym również wola M. N. i F. D., którzy zawierając małżeństwo potwierdzili swoje rodzicielstwo poprzedzające zawarcie małżeństwa w stosunku do Z. N., nadając mu jednocześnie nazwisko ojca (...). Tryb ten był trybem odrębnym w stosunku do przysposobienia czy też uznania dziecka, co wynika z analizy przepisów dekretu, pozwalającym na uregulowanie stanu prawnego dzieci, przy uwzględnieniu przedwojennych stosunków wiejskich oraz okresu drugiej wojny światowej. Podkreślić należy, że stan, którego oczekuje wnioskodawczyni, byłby w istocie sprzeczny z wolą osób bezpośrednio zainteresowanych: samego Z. D., jego rodziców M. i F. małż. D., ale i samego K. O.. Żadne z nich, mając wiedzę w zakresie sytuacji prawnej Z. D., nie podjęło żadnych działań zmierzających do zmiany jego sytuacji prawnej, przy uwzględnieniu, że każde z nich dożyło tzw. „słusznego wieku”. Unieważnienie wzmianki dodatkowej nie może, zdaniem Sądu, prowadzić w istocie do ustalenia pochodzenia dziecka w innym trybie, gdyż stanowiłoby to obejście prawa. Jak wskazał Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 29 października 1956 r. wydanym w sprawie I CR 346/56, ustalenie ojcostwa w trybie art. 68 prawa o aktach stanu cywilnego dochodzi do skutku nie z woli rodziców, lecz z samego prawa, jako automatyczne następstwo zawarcia przez nich związku małżeńskiego. Ustalenie ojcostwa w trybie art. 68 pr. o aktach stanu cywilnego następuje przeto nie na skutek wyroku lub uznania, lecz w wyniku zawarcia związku małżeńskiego przez rodziców dziecka, zaś wyrok czy akt uznania mają jedynie znaczenie dowodowe. Złożenie oświadczenia przez męża matki o uznaniu dziecka urodzonego przed zawarciem związku małżeńskiego, nie ma charakteru uznania dziecka lecz jest oświadczeniem przewidzianym w art. 68 dekretu. Wskazuje na to brzmienie przepisu, który złożenie wymienionego oświadczenia traktuje jako obowiązkowe stwierdzenie faktu pochodzenia dziecka od męża matki, a nie jako akt woli tego ostatniego mający na celu nawiązanie między nim a dzieckiem stosunku, jaki istnieje między rodzicami a dzieckiem. Przepis art. 68 stanowi niejako rozszerzenie domniemania z art. 42 k.r. i oznacza, iż domniemanie pochodzenia od męża matki istnieje, gdyż dziecko przyszło na świat przed zawarciem związku małżeńskiego, ale rodzice jego następnie zawarli małżeństwo. Podobnie w orzeczeniu z dnia 2 maja 1956 r. wydanym w sprawie II CR 718/55 Sąd Najwyższy podkreślił, że ustalenie ojcostwa w trybie art. 68 prawa o aktach stanu cywilnego następuje nie z woli rodziców, a z mocy samego prawa wskutek zawarcia przez nich małżeństwa. Czynność ta jest wyłącznie aktem wiedzy rodziców, a nie ich woli. W ocenie Sądu, obalenie zatem domniemania ojcostwa męża matki nie może nastąpić na podstawie jedynie zeznań świadków, którzy znają historię rodziny z opowieści, z pominięciem dokumentów urzędowych, z których wynika wiedza i wola osób zainteresowanych co do sposobu uregulowania stanu dziecka poczętego i urodzonego przed zawarciem związku małżeńskiego przez jego matkę. Zdaniem Sądu, nawet błędne przekonanie F. D. co do własnego ojcostwa w stosunku do dziecka Z. E., nie może obecnie prowadzić do unieważnienia wzmianki dodatkowej w akcie urodzenia dziecka.

W związku z powyższym Sąd orzekł jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł stosownie do art. 520 § 1 kpc.